

Jordi Coca

La quietud

JORDI COCA

La quietud

Edicions 62

Barcelona

© Jordi Coca, 2024
Drets d'edició negociats a través d'Asterisc Agents

*La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor.
La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema
de qui escriu i de les nostres llibreries.*

*En comprar aquest llibre contribueix a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement.
A Grup62 agraiem que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores
i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.
Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar
o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web
www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.*

Primera edició: juny del 2024

El fragment d'*Anna Karènnina* citat a la pàgina 306 correspon
a la traducció d'Andreu Nin.

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
info@grup62.com
www.edicions62.cat

Fotocomposició: Grup62

DIPÒSIT LEGAL: B. 9.759-2024
ISBN: 978-84-297-8192-2

Després del viatge que he fet amb la Celeste estic molt, molt cansada. Sembla que hàgim anat a les mars perdudes, i en realitat aquesta noia de pell bruna que m'ajuda i jo, que tinc més de vuitanta anys, tot just ens hem desplaçat fins a Taiba, a l'altre extrem de l'illa. Ara ja som de nou a Sant Tomàs, a casa, més o menys tranquil·les, i podem començar a fer el que m'ha demanat l'Aina, la neta del Jaume, el germà petit i bondadós del meu estimat Miquel.

Faci memòria de tot, iaia, em va recomanar l'Aina, i amb l'aire de suficiència que tenen els Saura va afegir: que l'ajudi la noia que viu amb vostè.

Ben mirat té raó: la meua vida amb el Miquel, i especialment els anys d'Anglaterra i de Suècia, i tot el que puc explicar del pare, de la iaia, i del Jaume mateix, són coses que tenen interès, de manera que li vaig respondre:

Sí, sí...

Però tu saps, Celeste, com em va costar decidir-me a visitar el Jaume. Molt, em va costar. Molt. Se'm trencava el cor només de témer que no em reconegués. En canvi, tenint en compte les consideracions de la seva neta era evident que l'havia d'anar a veure, encara que fos únicament per acomiadar-nos. I què vols que et digui...

De vegades em sembla que he passat la major part d'aquests vuitanta anys llargs asseguda aquí, al pati, en aquesta butaca de vímet amb coixins, notant la tebior del sol al cos i rememorant coses antigues, però no és veritat. Hi ha moments, deia sempre el meu home, l'estimat Miquel: els moments de la iaia, els del pare, els moments de les tempestes, els dels viatges, les il·lusions i les alegries, els moments de la calma, i es veu que ja havia arribat el moment de visitar el Jaume per darrera vegada.

Em vaig dir: hi aniràs amb la Celeste, amb tu, Celeste, i així acabaràs de veure que no he estat sempre tancada aquí on soc ara, en aquest pati de la casa on vaig néixer, al poble de Sant Tomàs, un pati que de nena em semblava enorme, per on corria sense parar, sense parar, sobretot després que el pare convertís l'antiga cort en un jardí ple de flors, tot endreçat, la cisterna sota una petita volta de marès, i les parets lluminoses de calç i les fustes pintades de verd fosc.

Fora bísties!, vaig sentir que cridava el pare, i, miraculosament, una colla d'homes ho van remoure tot. Tot. I llavors, sense els dos porcells negres i sense la fortor de la comuna, que eren al fons, va sorgir aquest espai diàfan, net, amb les parets blanques blanques tal com he dit, i la porta i les finestres de la cuina i del menjador fosques. I al darrere d'on ara soc asseguda, va aparèixer aquest ametller tendre que sempre floreix de color rosa i abans que cap altre de l'entorn.

Perquè està arrecerat, deia el pare.

Era estrany, el pare: més aviat baix, potser rabassut i tot, amb una energia nerviosa que a mi me'l feia veure com si fos italià. Jo aleshores no sabia què era Itàlia, ignorava completament que existís una parla diferent de la

nostra i que es digués italià, però quan veia el pare amb els cabells lleugerament ondulats, el nus ample que es feia a la corbata, els pantalons també amples, les sabates enllustrades, netíssimes, i donant ordres als obrers amb aquella gesticulació tan teatral... Sí, encara em sembla que el veig: s'assemblava a Vittorio De Sica, sempre una mica tens, potser desassossegat, enganant els coneguts sense mala intenció, com si aquelles impostures seves fossin la cosa més normal del món.

Fora bísties!, va dir aquell dia, i jo em pensava que tot allò era màgic, tan màgic com la història del tresor, que era un gran secret únicament nostre. Si tanco els ulls encara hi parlo, amb el pare, i, segons com, em sembla que he viscut dues o tres vides, en part gràcies a la iaia i a ell, i també gràcies al meu Miquel, de qui ja t'he parlat. Però repetiré coses, Celeste, ja ho sé, com tu també saps que les estones que no hi ets fumo, i, en silenci, em demano com us arribarà la meua veu, perquè sé que us arribarà la meua veu. A tots. Ho sé. A través del temps i de les parets, més enllà de les muntanyes i d'aquesta illa, traspasant el gran mar i els boscos foscos on m'he perdut. Sé que us arribarà, i sé que soc vella.

També admeto que estic cansada del viatge, i que ja no tinc gaire res a fer. De nit, especialment de nit, em sento sola fins i tot ara que et quedes a dormir al pis de dalt. I mira: abans que vinguessis a ajudar-me potser m'avorria una mica; sí, de vegades et dic de mala manera que jo no m'avorreixo mai i que no em sap greu res del que he viscut, i és veritat que fins fa poc no m'avorria. També et dic que per descansar només em cal aquesta butaca, amb el coixí a l'esquena i tenir els ulls tancats. I llavors, de tant en tant, tiro el cap enrere per notar el pes de la meua llarga

cabellera blanca. Sempre m'ha agradat fer això, tota la vida; de nena ja ho feia, aquí mateix, quan tenia els cabells ben foscos, quan la iaia em rentava el cap. Jo el tirava enrere i deixava que els cabells molls pesessin, i somreia, i trobava que aquest gest tenia tot el sentit del món perquè era jo qui el decidia. Molts anys després juraria haver-ho fet a tocar del gran llac Vänern, a Suècia, a mig camí de tot, amb el meu marit Miquel, que durant uns anys va fer de professor d'aquella llengua estrangera que estudiava, el sànscrit, quan vam viure en el silenci dels boscos primitius i en l'esperit de les aigües del bosc. Sempre he notat el pes dels meus cabells com un signe de vida, però ara, quan tornes a casa i t'adones que he fumat, fas veure que em renyes i jo no et contesto. Sento que remugues a la cuina, i després em preguntes coses de lluny estant, però generalment no et contesto. Tu no t'imagines què vol dir ser vella, Celeste; no t'ho imagines gens.

Sí que me lo imagino, señora, y lo sé, porque en mi país conviví muchos años con mi abuela, y entonces ella tenía muchos más años que usted ahora, creo que estaba muy cerca de los cien, así que no me diga que no sé las cosas que sé. Yo era una niña entonces, y la casa del río era muy pequeña, pero no creo que ella se quejara tanto como usted.

No em queixo. Fumo. I quan ets a casa i borines sense parar i cantes, jo, sola al pati, faig això que et dic amb els cabells i sento com si em rejoenís, com si pogués esborrar el temps i recuperar el que he viscut. Com ara, que ja fresqueja, i torno a pensar en aquella tardor, poc abans de començar l'escola, quan el pare i jo vam anar a cala Quie-ta amb la tartana tirada per l'euga negra, la pobreta Noia, que ens duia a poc a poc i avorrida per aquell llarg camí polsegós cap a la platja. Era, què sé jo, abans d'aquella

guerra fastigosa de què encara es parla, abans de la República, perquè jo vaig néixer el 1922, i aleshores devia tenir set o vuit anys, de manera que encara no manaven els militars, i nosaltres ja teníem la caseta diminuta a tocar del mar i el pare deia que també hi volia fer canvis, en aquella casa.

Ses coses i ses persones han de borinar, qui s'està quiet es mor, perorava el pare alçant una mà i mirant-me de reüll.

En arribar a la Casa del Mar —ell s'hi referia sempre d'aquesta manera grandiloqüent, la Casa del Mar, i hi va posar una rajola blava que ho proclamava amb lletres blanques, Casa del Mar—, en arribar-hi obria de seguida de bat a bat la porta i totes les finestres.

Que s'oregi, deia. Que s'oregi...

A mi em feia gràcia quan el pare prenia aquelles decisions tan enèrgiques, i l'observava embadalida, esperant per si feia res més: era vehement, ho volia llençar tot, feia piles de roba i d'estris de casa que ja no li agradaven i arrossegava feixugament els mobles per reubicar-los. Jo no el podia ajudar, només l'observava, i recordo bé que en aquells moments l'estimava amb bogeria, i que si d'entrada allò que volia fer em semblava estrany, de seguida entenien els seus raonaments. I encara el veig, amb els pantalons una mica arremangats, en mànigues de camisa, suant, posant-se les ulleres per llegir alguns papers, traginant fòtils de la Casa del Mar a la tartana per anar-los a llençar no sé on.

Aquell dia jo tenia gana, però no gosava dir-li res, i esperava. Fins que després vam anar al petit hotel de la platja, i, asseguts a la terrassa, a tocar de la sorra, vam menjar musclos, uns musclos saborosos, picants, grossos, que em

van deixar els dits vermells i els llavis una mica inflats. Érem sols a la terrassa de l'hotel, només hi vaig veure un cambrer i el propietari de l'establiment, un senyor gras que seia a l'interior, a la barra del bar, com si estigués enfadat. El cambrer es deia Rodolfo, era prim, calb, i parlava poc. Segurament el recordo perquè, mentre menjàvem els musclos, el pare em va explicar una cosa complicada.

En Rodolfo respecta s'amo, em va dir el pare, però s'amo sempre rondina, sempre crida sense motiu, i els qui treballen amb ell li tenen por. És bona persona, s'amo, afegia el pare, però té coses amagades, de manera que un dia algú l'acuarà i llavors veurem com acaba aquest hotel.

No el vaig entendre, però jo quan no entenia què em deien, callava; ho he fet tota la vida. Per exemple, callava al teatre: m'agradava anar-hi amb el pare, m'agradava quan ja érem a la llotja i de la platea m'arribaven les remors i els xiuxiueigs llunyans, i m'agradava després, quan s'apagaven els llums i es feia aquell silenci emocionant, ple de respecte, un silenci que no s'acabava mai, i quan finalment s'alçava el teló, a poc a poc, apareixien amb una llum intensa els personatges que parlaven i parlaven. De tant en tant hi havia coses que em feien gràcia, com aquella obra en què una mainadera ja gran deia:

«Les oques s'esvaloten... i després callen... S'esvaloten... i callen».

Aquesta obra ja l'havia sentida mentre els actors la llegien a casa mateix, abans de començar a assajar-la, però al teatre em va fer molta més gràcia sentir dir:

«Les oques s'esvaloten... i després callen... S'esvaloten... i callen».

En sortir del vell Teatre Principal mai no responia si em preguntaven què m'havia semblat el que acabàvem de veure.

Deia que no l'havia entesa, i prou, o els deia que bé, i prou. Doncs allò del cambrer de nom Rodolfo i l'amo de l'hotel devia ser una cosa així: el senyor gras s'esvalotava i després callava. S'esvalota i calla. Però no ho havia entès del tot.

En acabar de menjar els musclos, el pare es va prendre dos gotets de gin i es va fumar un cigarret. Estava cansat i tranquil alhora. No se sentia res de res, a la terrassa, com si la cala fos deshabitada; la mar era calma, el cel s'anava tornant gris i jo observava atentament com s'alteraven els colors: la sorra ja no era daurada, més aviat semblava humida i pesant; la mar s'havia tornat verda i profunda; les casetes blanques que eren a una banda de la cala també es desdibuixaven i començaven a semblar grisoses; els arbres i les mates s'havien fet més foscos, gairebé negres. I era com si tot s'hagués aturat i, tanmateix, encara percebéssim uns petits canvis que es produïen molt lentament. El cambrer no es movia de la porta, s'hi estava dret, quiet. El propietari de l'hotel, el senyor gras, encara seia en un tamboret de la barra del bar, com si es mirés els peus. El pare es duia el cigarret a la boca, s'omplia els pulmons de fum, l'expellia amb complaença, llargament, i després feia caure la cendra amb un lleugeríssim moviment del dit. Tot estava bé, no calia dir res, les aus planaven, només planaven, i jo estava segura que els peixos també nedaven sigil·losament cap a les fondàries d'aquell mar tan estimat.

Quan més tard vam arribar a casa vam saber que la mare havia mort de sobte, amb un terrible i inexplicable estremiment, que la iaia corria per casa sorpresa, sanglotant, com folla, sense saber què fer, i que quan va venir el metge tot s'havia acabat.